

LANDELIJKE UITGANGSPUNTEN inzake PROMOVEREN OP ARTIKELEN

Werkgroep Doorlooptijden promotietrajecten

27-08-2020

Vooraf

De Werkgroep doorlooptijden promotietrajecten heeft in haar eerdere notitie d.d. 2 april 2020 aan de Raad der Decanen Rechtsgeleerdheid (RDR) aangekondigd om een aparte notitie te wijden aan het thema van promoveren op artikelen. Daartoe dient dit stuk.¹

Het uitgangspunt bij het proces van nadenken over het thema ‘promoveren op artikelen’ is dat de RDR (a) het promoveren op artikelen verder wil stimuleren als een volwaardige en kwalitatief hoogstaande wijze van promoveren binnen de rechtswetenschap, en (b) graag zo veel mogelijk eenheid op landelijk niveau wil bereiken, mede om dit type traject (vooraf) voorzienbaar te maken: een juridische promotie op artikelen ziet er, als uitgangspunt, ‘zus-en-zo’ uit. Die reductie van onzekerheid is nodig om het promoveren op artikelen breder ingang te doen vinden.² Voorts kan een regeling voor promoveren op artikelen inter- of multidisciplinair onderzoek binnen rechtenfaculteiten faciliteren, in het bijzonder voor disciplines waarbij promoveren op artikelen reeds de norm is. Vooralsnog denken wij in dit verband aan het formuleren van een aantal landelijke uitgangspunten voor dergelijke promoties (bijvoorbeeld ten aanzien van het aantal artikelen, samenhang, auteurschappen, reviews, etc.). Het gaat hier in concreto dus om uitgangspunten. Daarbij is onvermijdelijk dat het promotiereglement van de betreffende Universiteit altijd leidend zal (moeten) zijn; voor het overige geldt het principe van ‘comply or explain’.

De startnotitie (uit juni 2018) die hierover eerder binnen de RDR is verspreid en besproken, is bij dit alles een beginpunt geweest. Aangehaakt wordt bovendien bij de inventarisatie van de verschillen en overeenkomsten van de diverse regelingen zoals die is opgesteld door beleidsondersteuning van de EUR. Uiteraard wordt ook gezien welke eisen er aan de uitgang van het traject (in de diverse promotiereglementen) worden gesteld.

Voorop staat bij het navolgende – wij hechten eraan dat te benadrukken – dat promoveren op artikelen zeker niet impliceert dat de drempel om te promoveren (i.e. de moeilijkheidsgraad) lager (of: hoger) zou komen te liggen. Het in breder verband nadenken over en stimuleren van dit type promotie heeft immers vooral ook betrekking op de beoogde algemene verandering van de promotiecultuur in rechtswetenschappelijk Nederland (daarover wordt in 2021 een congres georganiseerd) en de impact daarvan op de positie van het rechtswetenschappelijke proefschrift zoals we dat nu kennen.³

¹ Dit stuk is voorbereid door de Werkgroep Doorlooptijden promotietrajecten, daarna besproken in de vergadering van de RDR van 11 juni 2020, en vastgesteld, na verwerking van commentaren vanuit de faculteiten, ter vergadering van de RDR d.d. 27 augustus 2020. Met dank aan Wilma Puper, EUR, voor het voorbereidende werk.

² Zie C.E. de Jager, *RM Themis* 2017-5, p. 225.

³ In dit verband is derhalve binnen de Werkgroep ook nagedacht over de eisen die aan een proefschrift gesteld kunnen en mogen worden (is het een levenswerk of proeve van bekwaamheid?); de hierna gekozen uitgangspunten reflecteren de duidelijke keuze voor het proefschrift als een proeve van bekwaamheid. Wij hopen dat die notie straks als basisgedachte het gehele palet aan proefschrift-vormen binnen de

Dat gezegd zijnde, komen wij tot de volgende (algemene) uitgangspunten (1 t/m 6):

1. Algemene uitgangspunten

- a. Uitgangspunt is dat een manuscript, ook als dit in de vorm van artikelen is, als geheel voldoet aan de eisen die aan een proefschrift worden gesteld. Dit is in eerste instantie ter beoordeling van de promotoren, vervolgens ter beoordeling van de daartoe ingestelde commissie.
- b. Dat er meer overlap in een proefschrift op basis van artikelen voorkomt dan in een boekmanuscript, ligt voor de hand.
- c. In het manuscript moet een verklaring, bijv. per artikel/hoofdstuk, zijn opgenomen waaruit blijkt dat het aandeel van de promovendus een essentieel onderdeel van het desbetreffende onderzoek vormt en, in het geval van co-auteurschap, wat per artikel daarbij het aandeel van de promovendus en de co-auteurs is geweest.
- d. De artikelen die zijn opgenomen in het manuscript dienen:
 - i. voldoende samenhang te vertonen, die moet blijken uit een inleiding en een slotbeschouwing (onder 'samenhang' verstaan we in elk geval een overkoepelende onderzoeksvraag die beantwoord wordt en een heldere uitleg van de logische opbouw van het betoog als geheel);
 - ii. te zijn gepubliceerd of geaccepteerd voor publicatie binnen een periode van zes jaar voor de formele inlevering van het proefschrift ter beoordeling bij de promotoren. Een afwijking van die termijn is mogelijk, mits deze gemotiveerd wordt.

2. Aantal publicaties

Het (minimale) aantal publicaties (artikelen) dat wordt vereist, is in de verschillende facultaire regelingen op vier of vijf gesteld. Daarmee lijkt het uitgangspunt van vier publicaties logisch.

3. Soort publicaties en status

a. Omvang

Er wordt geen indicatie gegeven voor de (maximale of minimale) omvang en/of het (maximale of minimale) aantal woorden.

b. Artikelen reeds gepubliceerd/ingediend voor peer review/geaccepteerd:

Hieromtrent worden verschillende eisen gesteld door de faculteiten. Als landelijk uitgangspunt geldt dat ten minste een of twee van de opgenomen artikelen geaccepteerd zijn voor publicatie, afhankelijk van de doorlooptijd van publicaties in de betreffende (sub)discipline. Strengere eisen op dit punt verdragen zich slecht met de publicatiecultuur buiten het juridische domein waarbij alleen al de tijd om een artikel geaccepteerd te krijgen, zeer lang is

c. Kwaliteitseisen en type publicatie

Ook hier gelden verschillende eisen per faculteit. Als uitgangspunt geldt dat alle typen

rechtswetenschap doordrenken zal. De eerste notitie van de Werkgroep van april 2020 heeft die basisgedachte ook al, impliciet, omarmd.

wetenschappelijke publicaties die op de een of andere manier *extern beoordeeld* zijn en op enige wijze *gepubliceerd (openbaar gemaakt)* zijn of worden, onderdeel kunnen uitmaken van een promotie op artikelen. Met 'extern beoordeeld' bedoelen wij dat iemand van buiten, zonder betrokkenheid bij het project of de promovenda/us, het stuk op zijn wetenschappelijke merites heeft beoordeeld. Denk hierbij aan de normale vormen van peer review procedures bij tijdschriften (dat hoeft niet per se double blind te zijn, alleen al omdat veel juridische tijdschriften nu niet zo werken) of voor bijdragen in boeken die beoordeeld worden door personen die niet betrokken zijn bij het promotieproject. Het uiteindelijke oordeel hierover ligt – zeker in twijfelgevallen - bij de commissie.

4. Actualisering eerdere publicaties

Artikelen/verhandelingen die aan het begin van het promotietraject geschreven zijn, kunnen nadien geactualiseerd worden, maar dat is niet verplicht. Een eventuele actualisatie wordt verwerkt in de inleiding of de slotbeschouwing of in een addendum bij of aanpassing van het betreffende artikel. In het geval van aanpassing wordt dit toegelicht in het manuscript.

5. Co-auteurschap

Promotoren kun(en) co-auteur zijn, het uitgangspunt is dat leden van de beoordelingscommissie daarvan zijn uitgesloten⁴. De promovendus moet het merendeel van het de verhandelingen hetzij alleen hebben geschreven, of daar hoofdauteur van zijn.⁵

6. Keuze voor promotie op artikelen of op een monografie

Promoveren op artikelen moet niet gezien worden als een eenvoudiger manier om te promoveren, zoals we al schreven hiervoor. Het is ook geen escape voor als het niet lukt om een monografie te schrijven. Het schrijven van een aantal voldoende samenhangende substantiële artikelen van hoog niveau vereist een goede planning en een uitstekend inzicht in de behandelde problematiek. Dat betekent ook dat de keuze voor promoveren op artikelen wordt opgenomen en uitgewerkt in de initiële plannen van de promovenda/us (in een Opleidings- en begeleidingsplan, of welke naam dat ook heeft).

Het is aan de promotoren/graduate school/onderzoeksdirecteur om te bepalen of er in een later stadium alsnog kan worden geswitcht; waarbij uitgangspunt blijft dat een promotie op artikelen geen escape mag zijn als een monografie niet lukt, en de kwaliteit van het proefschrift door te switchen naar een artikelenpromotie, omhoog (of in elk geval niet omlaag) gaat.

⁴ Als het promotiereglement dit wel toestaat en er wordt voor gekozen, oordeelt een co-auteur in ieder geval niet over het artikel waaraan hij of zij heeft meegewerkt.

⁵ Zie ook onder 1.c.